

Tárt kapukhoz fényösvény viszen Kabán Annamária–Mózes Huba: *Tárt kapukhoz fényösvény viszen. Dsida Jenő költészete és műfordításai.* Guttenberg Pál Népfőiskola–Orpheusz Kiadó, Budapest, 2018.

Megmagyarázhatatlanul jó kézbe venni ezt a kötetet: mintha dsidai könnyedség, fiatalság és báj simultna a fedelét borító nagybányai tájra, és bevinné magát a könyv lapjai közé is, ahonnan Dsida huncutkás mosollyal kandikál ki az írásokból. Pedig a kötet vaskos, 372 oldal: huszonöt év munkáját hordozza, a benne foglalt írások pedig szerteágazó és sokszempontú rálátást nyújtanak Dsidára, a tanítványra, a kezdő verselőre, a kötetekbe rendezett és azokból kimaradt versekre, a versek bibliai hátterére, a fordítói munkásságra, az életmű recepciójára, valamint még Dsida és az özvegy levelesládájából is kerülnek elő eddig ismeretlen anyagok.

Az írások a mai izgatott, modern olvasóhoz igazodnak. Az olvasót szolgálja az időrendbe szerkesztett mozaikkockákból kirajzolódó költői életút, a címadás sajátos technikája, valamint az írások terjedelme is. Mert ilyen a modern olvasó: szeret azonnali rálátást nyerni az egészre, egybefoglalóan tudomást szerezni a részletekről, időhiánya és kénye-kedve szerint többet, de inkább kevesebbet olvasni, ám sokat megtudni.

A nyolc fejezet plusz függelék kronológiája a tanítvány-Dsida mestereitől ível a három kötet verseinek elemzésén át az életmű recepciójáig. A fejezetcímek éppúgy, mint az írások címei az olvasói hangulatot szolgálják: a tartalomjegyzék három oldala szellemi étlapként kínálja a fogyasztanivalót. A fogások összetétele egyértelmű, ugyanis a cím leggyakrabban kettős: *Lelkem sugarában: A Nagycsütörtök kötet szerelmes verseiről.* S az egyhangúság elkerülése végett ez a kettősség is legalább kétféle. A versből kiemelt tételt a pontosító verscím követi (*Egyszerre fény gyűlt: Laterna magica*), vagy a verscímet a versre jellemző érzelem, alakzat, stilisztikai, szövegformáló eljárás megnevezése vezeti be: *A látomás szöveg-szervező ereje: Miért borultak le az angyalok Viola előtt.* De találunk témamegjelölő címet is, olyat, amely az embert (*Dsida Jenő utolsó előadói szereplése*), és olyat, amely a verset hozza közelebb: *A korai Dsida-versek retorizáltsága és szövegközisége.*

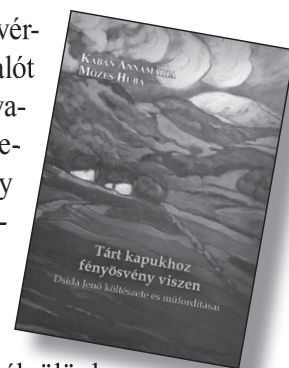
Kinek-kinek érdeklődése és vérmérséklete szerint kínál olvasnivalót ez az étlap. Ha Dsida mestereire vagyok kíváncsi, a kétoldalas írás remekül eligazít, ráadásul úgy, hogy Dsida is „beleszól”... Vagy: *Nápolyi csoda a kálvinista Rómában.* Ellenállhatatlan cím. S miközben az olvasással a kérdőjelet szeret-

nénk kisimítani magunkban, elmélyülünk a Debreceni Nyári Egyetem nyújtotta bábeli forgatagban, elcsodálkozunk a húsz európai nyelvet beszélő olasz intézetigazgató és finn költő csodáján, amelyet ismételten Dsida „saját szavai” tesznek érthetővé. Ha a fiatal költő érlelődése izgat, tallózhatok a második fejezet írásai között: megtudom, hogy 13 éves korában az igazgatóját köszöntő tanítvány öntudatlanul is jósol („Te boldog leszel”), ugyanis a vértanú püspökigazgatót 2011-ben ténylegesen boldoggá avatják. Azt is megtudom, hogy a fiatal költő nemcsak makaronikus szermocinációt ír 16 évesen, de a transzcendencia szintén vonzza, találkozik és azonosul Jézussal, és megéli Jézus nagycsütörtöki kertbéli magáramaradását is.

Mindezek után a legmagasabbra emelkedik a költői arcélet felrajzoló, árnyaló írások íve: itt három fejezetben az életmű legmaradandóbb darabjainak elemzése között válogathatok. Szerelmes hangulatomban ezt: *Úgy vágya hozzád ezer puha szó: Dal az elmaradt vallomásról, télen nyársóvárogva az Egy nyári alkonyat csodálatos történetét* olvasom. Bibliaolvasó kedvemben is találok bőségesen olvasnivalót: van itt Kálváriára vezető út, vidám kínálgatás keresztényi lakomán, kánai menyegző, tízparancsolat, zsol-tár, nagypénteki ima, énekek éneke.

És amikor már Dsida itt van a szívemen, újra és újra elolvastam kedvenc verseim elemzését, kíváncsiságom köre tágul: vajon kikkel érzett a költő rokonságot, kiket fordított? Sokoldalúsága lehengerlő: a zsoldárokkal és Catullusszal kezdve Assisi Szent Ferenc *Naphimnuszán* és Puskinon keresztül Eminescu, Arghezi, Trakl, Toller és Meschendörfer gazdagítja a sort...

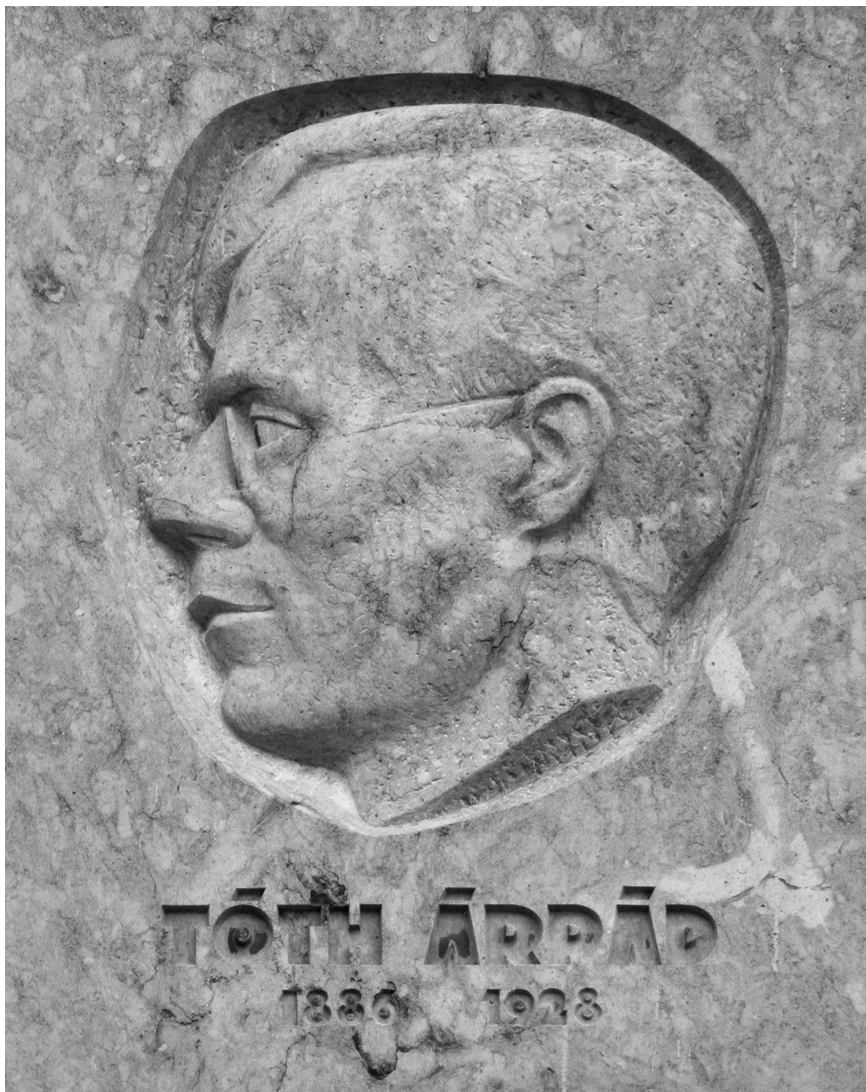
Mindenfélét „fogyasztottam” a kötet írásaiból, még a Dsida-kötet is lekerült a polcra, de ez a sokféleség nem okozott zavart, sokkal inkább éhségcsillapító, kellemes tudássá rendeződött. És most már tudom, hogy Dsida miért vál(ha)t a 21. század versolvasói éhségének csillapítójává. Költészete azt kínálja, amire ennek az olvasónak szüksége van.

Először is: élethimnusz, a fiatalosság, a szerelem és a természet dicséretét. Kedves kutyájával való kóborlása jó alkalom a hiba nélküli, gyönyörű szép világ dicséretére, az öt érzék gyönyörűsége előtti hódolásra, az élethivatás felismerésére, az idő és tér határain való átszökkenésre és a transzcendensben való megmártózásra. Hangos szóval dicséri az erdőt, az ifjúságot és a szerelmet a Viola-versben is. A *Vidám kínálgatás...*-ban előbb csak az ízek, zamatok élvezetére szólít fel, aztán az étkezésben rejlő öröm és vidámság megélésének fontosságára figyelmeztet, és itt nem áll meg: felvillantja a keresztényi lakoma szeretetközösségében ujjongó embert, akit elnézve megértjük a víz borrá változtatásának misztériumát is: „akiben van hit, abban van örvendező, ujjongó vidámság, és gyermeki lélekkel meg tud részesedni a tiszta víztől is”.

Másodsor transzcendenciát kínál ez a költészet. Dsida megtanít arra, hogy földi és transzcendens egymásba ér, egymásba játszik: a szerelmesek menyegzői asztalának asztalfőjén Jézus gondoskodik az isteni gondviselés érvényesüléséről és a szerelem beteljesedéséről. Violának a feltört láb okozta fájdalmát, a vezeklés kínjait (jócselekedete hatására) „gyönyörű szép angyali kar” enyhíti, mely szárnyrepesésének suhogásával, szférájának zenéjével zengi az örök mennyei diadalát. De van úgy is, hogy „végzetes földön”, Erdély földjén nagycsütörtökön „mély állati félelem” fogja el az eljövendők megsejtésekor, társakat, meghitt társakat keres, de borzongató sötét csend és a társak közönye a válasz, akárcsak azon a bizonyos nagycsütörtöki éjszakán.

Harmadszor az élethivatás-keresés szükségességét és megtalálásának örömét kínálja. Az élethivatás,

Kőfalvy Gyula: Tóth Árpád (1965)

költői hivatás megtalálásának öröme hatja át verseit: a szépség versbéli megragadása, a lelkek krisztusi tanítványként való felemelése, a szenvedéssel és szenvedőkkel való együttérzés, minden emberi érzés már-már messianisztikus költői kifejezése. Hammelni furulyásként az üveghegyeken túlra vezetné a patkányokat, a világ nyomorát. Zsoltárosként a „trónjavesztett magyar Isten” elesett, pária népével való közösségvállalást hirdeti a másként nem lehet, az alku nincs, a mindenek ellenére erkölcsi parancsára.

Az élethimnusz zengő örök ujjongó, a transzcendenciára nyitott és élethivatását a szépség felragyogtatásában meglelő költői lélek titkainak megfejtésében eligazító a kötet.

Ezért jó kézbe venni.

Sájter Laura